FOLCLOR POETIC ÎN „REVISTA ORĂȘTIEI" (1895–1899)

DORA PAVEL

Studiul folclorului din reviste presupune dezgroparea unui bogat material în care tradiția populară s-a conservat în forme autentice, piesele risipite configurînd o posibilă antologie. Interesul pentru folclor era consubstanțial dealtfel orientării programatice a presei noastre literare încă de la începuturile ei, pentru cea de dincoace de Carpați cultivarea spiritualității românești constituindu-se ca o coordonată de primă mărime. Această preocupare era constantă în publicațiile românești transilvănene din a doua jumătate a secolului al XIX-lea, concomitent cu inițierea unor culegeri sistematice. Îndemnul pe care George Bariț îl făcea în *Foaie pentru minte, inimă și literatură* era mobilizator, nestematele geniului popular fiind socotite concludente pentru definirea specificului nostru național: „Dorul inimii noastre mai de multe ori descoperit este că doar pe încetul să vor scula bărbații cari nu își vor pregeta a culege odată cîntecele osianilor și a barzilor românești, originale, neschimbate, nestinse, cum se află în gura poporului, în munți, în văi, la șesuri și oriunde. Să vedem care nație ne va întrece cu aceste. Cine nu știe cum că în cîntecele, în povestirile, în jocurile, obiceiurile, ceremoniile unei nații se află mai cu deosebire trăsăturile adevăratului caracter?"[1]

Valorificarea folclorului în *Revista Orăștiei*[2] poate fi încadrată în curentul general al epocii, această preocupare fiind manifestă și în periodice ca: *Familia, Transilvania, Șezătoarea, Tribuna, Foaia poporului, Gazeta Transilvaniei* ș.a. Înscriindu-se în categoria revistelor populare și de familie, publicația din Orăștie va acorda un spațiu larg folclorului, cu preponderență celui poetic, fiind reproduse diverse specii mai ales în primul an de apariție. Noua direcție etnopsihologică în culegerea literaturii populare capătă tot mai mult teren față de vechea direcție romantică în care accentul se punea pe baladă, cîntecul liric fiind predominant în paginile revistei. Sub acest aspect, *Revista Orăștiei* se află, într-un fel, în sfera de influență a *Tribunei*, sesizîndu-se o metodologie asemănătoare de reproducere a materialului folcloric, mai mult chiar, unii din vechii colaboratori ai publicației sibiene (N. Trîmbițoniu, Sabin Safta) revenind acum cu consecvență în paginile sale.

Dealtfel, acest mod de abordare a creației anonime este simptomatic pentru întreaga presă transilvăneană a timpului, fenomen evidențiat în

---

[1] *Foaie pentru minte, inimă și literatură*, 1839, nr. 5, 29 ianuarie.

[2] Este prima publicație hunedoreană în limba română care a apărut la Orăștie între 1/13 ianuarie 1895—25 decembrie 1899/6 ianuarie 1900, editată de Aurel Popovici-Barcianu, redactori responsabili fiind, pe parcursul anilor, Silviu Moldovan, Ioan M. Corvin, Ioachim Munteanu și Petru P. Bariț.

www.mcdr.ro / www.cimec.ro

cercetări anterioare[3]. În general, culegătorii nu utilizează o transcriere fonetică adecvată, neînregistrînd particularitățile de grai și nedînd glosare pentru regionalisme, nu precizează data culegerii și informatorii și „stilizează" uneori excesiv variantele găsite. Locul de proveniență a materialului este indicat de cele mai multe ori în publicația din Orăștie, menționîndu-se îndeobște doar zona (de ex.: Strigături din Zarand). Aceasta se datorează faptului că cei mai frecvenți colaboratori erau cărturari de la sate, a căror metodologie și tehnică de culegere era empirică. Producțiile folclorice se colectau la întîmplare, iar clasificările, nu de puține ori subiective, arbitrare conțin inadvertențe în delimitarea speciilor. Sub titlul de „Strigături poporale" apar în *Revista Orăștiei* adesea fragmente de cîntece de cătănie, de înstrăinare sau doine.

Cu toate acestea, folclorul publicat în paginile revistei din Orăștie constituie un material de real interes științific, textele inedite reproduse fiind grăitoare pentru climatul cultural al epocii, pentru strădaniile unor animatori, cu timpul dați uitării. În conținutul acestor creații nu lipsesc accentele sociale, ecourile unei îndelungi aserviri a populației românești din această parte a țării, năzuințele sale de emancipare națională, fapt care conferă acestui tezaur folcloric valoarea unui veritabil document istoric. Vom întîlni așadar cîntece de oprimare socială și necaz, cîntece de cătănie și de înstrăinare, alături de cîntece de dragoste, satirice sau strigături. Versuri de autentic lirism coexistă cu poezia epică, reprezentată mai ales prin balade.

Piesele folclorice din *Revista Orăștiei* sînt, uneori, adevărate izbînzi ale genului, relevînd valențe artistice remarcabile. Diversitatea creațiilor inserate recompune un florilegiu interesant sub aspectul speciilor poeziei lirice și epice care au circulat într-o anume perioadă în această zonă.

În cadrul cîntecelor sociale cel de cătănie apare frecvent, constituindu-se ca o formă de protest aparte, date fiind împrejurările istorice care au imprimat melosului popular o tonalitate gravă. Austeritatea unor atari vremi de restrişte include și regimul de viață al tinerilor obligați să slujească autorităților chesaro-crăiești. Imprecațiile celui pus sub povara unei asemenea servituți conțin o fulminantă răbufnire, ca și acest cîntec din Zarand:

„Ardă-te focul de Neamț
De tinăr m-ai prins în lanț
De tinăr fără musteață
Mi-ai pus pușcuța în brață
. . . . . .

---

[3] v. I. Breazu, *Folclorul revistelor „Familia" și „Șezătoarea"* (Bibliografie cu un studiu introductiv), Sibiu, Cartea Românească din Cluj, 1945; Gh. Vrabie, *Folclorul la „Tribuna" din Sibiu*, în *Studii și cercetări de istorie literară și folclor*, VI, 1957, nr. 1—2, pp. 225—269; O. Papadima, *Aspecte folclorice din „Foaia poporului"*, în *Studii și cercetări de istorie literară și folclor*, X, 1961, nr. 4, pp. 661—701; D. Pop, *Folclorul literar al „Tribunei"*, în *Studii de istorie literară și folclor*, 1964, pp. 107—162; I. Bradu, *Folclor poetic în revista „Familia*, în *Centenar „Familia"*, [Oradea], [1967], pp. 149—156; Al. Crișan, *Folclorul în revista „Familia"*, în *Folclor literar*, vol. III, Timișoara, 1972, pp. 61—90.

www.mcdr.ro / www.cimec.ro

Neamțule, cum nu ți-e jele
Cînd vezi sînge pe curele
Curgînd din spatele mele?!"[4]

Spectrul dureroasei supuneri față de o armată străină conlocuiește cu tristețea despărțirilor de ființa iubită pentru un timp îndelungat. Iată o piesă culeasă din Rapoltul-Mare de Sabin Safta:

„Leuștean și frunză verde
Voinic tînăr, mîndra-și perde,
Voinic pleacă-n cătănie
Mîndra rămîne pustie..."[5]

O falsă resemnare transpare în glasul tînărului soldat, pentru că tonurile încărcate de năduf anunță pe viitorul și temutul răzvrătit. Laconică, invocația cîntărețului anonim se dovedește zadarnică, pentru că asocierea celor două „rele" absolute — al morții și al asupririi străine — nu admite tăgadă:

„Vai, săraca maica mea,
De la multe m-a scos ea;
De la multe de la toate,
De la două tot nu poate:
De la Neamț și de la moarte!"[6]

Ceea ce trezește însă în rapsodul popular nebănuite disponibilități artistice este sentimentul de dragoste, văzut în întreaga sa complexitate, ancorat în însuși miezul vieții sociale. Tema iubirii neîmplinite din pricina prejudecăților sociale este reluată din cele mai diverse unghiuri:

„Frunzuliță-n foi albastră,
Păcat de dragostea noastră;
Că e lumea rea și hoață,
Umblă-n față să ni-o scoață."[7]

Ca o realitate cu largi implicații în cadrul colectivității căsătoriile din datorie, pentru avere sînt stigmatizate, cîntecul de dragoste interferîndu-se cu cîntecul satiric propriu-zis. Fără nici o reticență nemulțumirile se strigă de ambele părți:

„Am un bărbat cît un ied
Cînd îl scăp prin iarbă-l perd;
Am un bărbat cît o cioară
Dacă-l prind îl bag sub oală,
Și-l acopăr c-un fedeu
Și mă duc unde vreu eu!..."[8]

---

[4] *Revista Orăștiei*, 25 februarie/9 martie 1895, nr. 9.
[5] *Revista Orăștiei*, 20 mai/1 iunie 1895, nr. 21.
[6] *Revista Orăștiei*, 18/30 iulie 1898, nr. 29.
[7] *Idem.*
[8] *Revista Orăștiei*, 8/20 martie 1897, nr. 11.

www.mcdr.ro / www.cimec.ro

Batjocura cade cel mai ades asupra femeii luate pentru averea sa, neobișnuită cu munca. În aceeași piesă, culeasă de O. Feier, „student în Brad", ridiculizarea este dublată de o ironie neîndurătoare:

„Sărăcuța mea muiere
Ostenită-i de ședere,
Sara-ar toarce, n-are lemne,
Dinspre zi îi e cam lene."[9]

Cînd femeia care iubește are și o zestre considerabilă, ea nu se sfiește să propună badelui logodna, aducînd argumente greu de tăgăduit, conștientă că familia nu reprezintă decît o unitate întemeiată pe o asociere economică:

„Frunză verde usturoi,
De ți-i dor bade de noi,
Fă-te un sfîrnar de oi,
Și vină-n gazdă la noi;
C-are tata șase boi
Și din șase mi-a da doi,
Doi-i vinde, doi oprește,
Doi mi-i dă mie de zestre;
Pînă boii veți tocmi
Amîndoi ne-om logodi."[10]

Poezia este culeasă de Patru I. Alexă, fără a fi localizată.

Sentimentul erotic generează, pe de altă parte, creații în care se dezvăluie în toată puritatea sa, debarasat de orice constrîngeri. Cîntecele de dragoste lasă să transpară, în meșteșugite versuri, imaginea fetei dragi. Numele acesteia este asimilat apelativului „mîndra mea", generalizat în lirica noastră orală de la primele ei manifestări, chezășuind adevărul unor disponibilități interioare invulnerabile:

„Ci i-am zis tot mîndra mea,
Doară nu s-a mînia?..."[11]

Versurile strînse din Vărmaga de Iuliu V. Ioanovici transpun o imagine plastică a mîndruței care parcă alunecă imaterială dincolo de marginea palmelor, aidoma unei fragile și diafane alcătuiri:

„Tu mîndruță trup de flori
Nu da gura la feciori;
Ci-o lasă pe sărbători,
Atunci hai și mi-o dă mie
Eu ți-oi da sufletul ție!..."[12]

---

[9] *Idem.*
[10] *Revista Orăștiei,* 15/27 aprilie 1895, nr. 16.
[11] *Revista Orăștiei,* 5/17 august 1895, nr. 32.
[12] *Idem.*

www.mcdr.ro / www.cimec.ro

Cîntărețul este gata să-și ofere sufletul în schimbul bucuriei de o clipă. Refuzul sărutului rîvnit îi creează adevărate coșmaruri, într-un crescendo al zbuciumului interior:

„Frunză verde de cicoare,
Țucu-ți ochii lelișoară,
De cînd nu te-am sărutat
Buzele mi s-au muiat,
Sîngele s-a făcut apă
Inima în mine creapă!...“[13]

Dragostea dintîi rămîne neegalată, celelalte avînd doar menirea de a-i spori acesteia candoarea:

„Cîte poame sunt în vie
Nici o poamă nu-i dulcie,
Ca struguraşul din vie,
Ca drăguța cei dintîie;
Cîte poame pe hotară,
Nici o poamă nu-i amară,
Ca poama dintre hotară,
Ca drăguța-a doua oară.“[14]

Ceremonialul cererii în căsătorie se reduce la cîteva simple vorbe, grele în puritatea lor, tensionate deopotrivă de conștiința și angajamentul unui simțămînt peren. Cuvîntul sublimat dezvelește, cu pudoare, patima:

„Fă mîndruță ce vei face,
Fă ca noi să ne iubim
Laolaltă să trăim;
Pînă-n lume voi trăi
Eu pe alta n-oi iubi.“[15]

Într-un alt număr Sabin Safta aduce „strigături de ale feciorilor la joc“, culese tot din comuna Rapolt și, cu ele, unghiuri insolite din care rapsodul își află bucuriile dragostei:

„Mă dusei vinerea-n tîrg
Să văd boii cum se vînd,
Vacile cum să plătesc
Mîndrele cum să iubesc...“[16]

---

[13] *Idem.*
[14] *Revista Orăștiei*, 13/25 mai 1895, nr. 20.
[15] *Idem.*
[16] *Revista Orăștiei*, 27 mai/8 iunie 1895, nr. 22.

www.mcdr.ro / www.cimec.ro

Fiorul morții este atenuat la gîndul că aceasta l-ar putea surprinde pe îndrăgostit în brațele mîndrei:

„De-aș muri să mor deseară,
Cu capul la mîndra-n poală,
De-aș muri cînd aș muri,
Nimic nu mi-aș bănui,
Să știu numai c-am murit,
Pentru cine am iubit.“[17]

Reacțiile naturii surprind avatarurile sentimentului erotic, fenomenul fiind definitoriu pentru creația orală. Odată cu dispariția iubirii, totul pare a se degrada treptat, într-un ritm violent, semnalat de cadența verbelor:

„Mîndră de dragostea noastră,
A crescut un pom în coastă,
A-nflorit și n-a rodit,
Am fost dragi și ne-am urît;
A-nflorit și n-a legat,
Am fost dragi și ne-am lăsat.“[18]

Dacă durerea bărbatului părăsit arde latent, mocnit, înăbușită în pudoare, cea stîrnită de prezența suavă a fetei în preajmă-i declanșează chinuri hiperbolizate:

„Mor, mîndruță, și m-aprind,
Cînd te văd pe drum trecînd,
Albe poale scuturînd
Și din mînă vînt făcînd.“[19]

Dragostea împărtășită de ambii tineri se declară sub forma dialogului, în care sentimentele se mărturisesc iarăși și iarăși, căci vorbele de iubire plac și aduc pace sufletului:

„Poți tu zice, mîndro, zeu,
Că nu te-am sărutat eu,
Ba eu bade nu pot zice,
Că ți-a fost guriță dulce.
Cînd ședeam seara la poartă,
Și tu-mi dai guriță toată.“

---

[17] *Revista Orăștiei*, 18/30 iulie 1898, nr. 29.
[18] *Idem.*
[19] *Idem.*

www.mcdr.ro / www.cimec.ro

sau, în același număr al revistei:

„Spune-mi, mîndro, nejurată,
Mai gîndești la min'vrodată?
— Bădiț, bădișiorul meu,
Dar cum să nu gîndesc eu!
Căci cît e ziua de lungă,
Abia poate să-mi ajungă,
Și cît e noaptea de mare,
Dorul tău nu-mi dă răbdare,
Inima mea stîmpăr n-are."[20]

În accente gingașe, conturate diminutival, fata îndrăgostită se vrea, cu naivă discreție, stăpîna viselor celui drag, ca în această poezie din Țara Hațegului, culeasă de Iuliu V. Ioanovici:

„Pe frunzuța teiului
Am trimis bădițului
Noapte bună, visuri dulci;
Ce-ai visat bădiță-atunci?..."[21]

Simpla apariție a ființei iubite este în măsură să perturbeze ritmul și echilibrul firesc al muncii. Pe parcursul a numai șase versuri, culese de același Sabin Safta, se proiectează un sens nou, o concludentă evoluție a unei reacții, de la aspectul său gestic la efectele unei neliniști interioare. De la simpla scăpare a lucrului din mînă, pînă la confesiunea îngrijorătoare: „De lucru nu-mi pot căuta", un întreg registru afectiv este derulat, și totul doar prin intermediul repetiției:

„Că pe tine cînd te văd
Lucrul din mînă îl pierd.
Uitîndu-mă după tine,
Lucrul meu-napoi rămîne
Uitîndu-mă-n calea ta
De lucru nu-mi pot căuta;"[22]

Singură, femeia își impune adevărate restricții înfățișării sale vestimentare, considerînd un sacrilegiu purtarea podoabelor în absența omului apropiat:

„De cînd, bade, tu te-ai dus,
Peană verde nu mi-am pus;
Dacă mi-am și pus vrodată,
Am pus-o de supărată."[23]

---

[20] *Idem.*
[21] *Revista Orăștiei*, 16/28 decembrie 1895, nr. 51.
[22] *Revista Orăștiei*, 17/29 iunie 1895, nr. 25.
[23] *Revista Orăștiei*, 18/30 iulie 1898, nr. 29.

www.mcdr.ro / www.cimec.ro

În schimb, cea părăsită fără speranță recurge la efectele dăunătoare ale „leacurilor băbești", în căutarea uitării:

„Suflă vîntul preste țeară —
Farmecile mă mîncară,
M-au mîncat că le-am beut
Ca pe badea să-l zeuit."[24]

Dezvăluirea numelui iubit ca și portretizarea metaforică a aceluiași nu individualizează cu nimic personajul invocat:

„Ghiță cu chică creață,
Fără tine n-am viață;
Chica ta e de inele,
Gura ta e de miere;
Ghițule, buze moi,
Mută-ți casa lîngă noi;
Am un păr cu pere moi,
Și le-om mînca amîndoi!"[25]

Dacă dragostea împărtășită este exprimată prin versuri de o asemenea consistență metaforică, cea neîmplinită sau însoțită de dezamăgiri își găsește echivalentul în imagini ce sugerează zbuciumul interior. Deznădăjduită, fata își caută o iluzorie alinare în blestem:

„Bate Doamne cu pedeapsă,
Pe cel ce drăguța-și lasă;
Nu-l lăsa să aibă casă,
Nici pîne bună pe masă."[26]

Într-o poezie din Romos, blestemul femeii căreia i se răspunde cu nesinceritate sună deocamdată ca un avertisment. Impasul în care se află și pe care îl recunoaște singură, acela de a iubi încă și de a ezita totuși în fața caracterului îndoielnic al partenerului își găsește expresia în opoziția dintre conținutul primelor două versuri, imprecația declanșîndu-se după o adresare afectuoasă:

„Bade bădișorul meu
Bade-al dracului să fii,
Că de vorbă nu te ții
Ce zici astăzi mîne nu-i.

Nu te temi, că te-o tuna
La vară cînd va ploua,
Nu te temi, că te-o trăsni
Și nu mă mai poți căsni."[27]

---

[24] *Revista Orăștiei*, 6/18 mai 1895, nr. 19.
[25] *Revista Orăștiei*, 15/27 aprilie 1895, nr. 16.
[26] *Revista Orăștiei*, 18/30 iulie 1898, nr. 29.
[27] *Revista Orăștiei*, 8/20 iulie 1895, nr. 28.

www.mcdr.ro / www.cimec.ro

Fondul etern uman al liricii orale de dragoste fertilizează experiențe consumate și asimilate în seve poetice infinit nuanțate, construcțiile imagistice fiind direcționate de virtualizarea trăirilor, de irizările ceremonioase ale unei ordini lăuntrice decantate miraculos.

Versurile lui Anton Pann sînt prezente și în *Revista Orăștiei*. Asupra apartenenței cîntecelor sale la creația orală s-au vehiculat numeroase opinii, dată fiind formula lor artistică ce se detașează uneori de a cîntecelor populare. Totuși, aceste piese fiind acceptate în antologiile creației noastre orale, vom semnala reproducerea unor fragmente din „Povestea vorbii", din care redăm două învățăminte de largă popularitate:

„La orice te vei pricepe
Te închină și începe.
. . . . . .
Mergi, muncește ca să ai
Și la sărac să dai."[28]

Interesantă ca argument istoric ni se pare legenda „Mama iepurilor"[29], „auzită din bătrîni" de N. Trîmbițoniu, evocînd realități legate de comuna Hășdat, situată „lîngă Hunedoara lui Corvin Cetate, / Pe niște coline, lungi, întinse late." Elementele sale istorice amintesc de un trecut îndepărtat al acestor meleaguri, acoperite de glorie sub „al lor părinte și viteaz Corvinul". Legenda are însă mai degrabă structura narativă a unei fabule, avînd un substrat alegoric și, în final, accente satirice.

Poezia epică este prezentă în paginile publicației din Orăștie printr-o creație reprezentativă a genului, balada Pintea Voinicul, „culeasă și direasă de Nicolau Trîmbițoniu". Varianta hunedoreană a cunoscutei balade maramureșene este reprodusă pe parcursul a mai multor numere de la sfîrșitul primului an de apariție, fiind o reluare amplificată a variantei pe care culegătorul din Grădiște (Sarmizegetusa de astăzi) o publicase în urmă cu șapte ani în *Tribuna* de la Sibiu.[30] Vechiul cîntec bătrînesc preamărește figura eroului popular a cărui menire este enunțată în termeni tranșanți:

„Dac-am auzit
Iacă m-am gîndit
Lumea o apuc
Prin ea să mă duc
Voinici să-mi adun
Cu ei să mă pun
Să scap de jug greu
Neam de neamul meu!"[31]

---

[28] *Revista Orăștiei*, 9/21 decembrie 1895, nr. 50.
[29] *Revista Orăștiei*, 22 iulie/3 august, 1895, nr. 30.
[30] *Tribuna*, 26 iulie/7 august 1888, nr. 168; 28 iulie/9 august 1888, nr. 170; 29 iulie/10 august 1888, nr. 171; 30 iulie/11 august 1888, nr. 172.
[31] *Revista Orăștiei*, 7/19 octombrie 1895, nr. 41.

www.mcdr.ro / www.cimec.ro

Cîteva cuvinte vin să localizeze succesiunea naraţiei, Pintea fiind denumit Grădişteanul, meşterii cîntăreţi din preajma eroului numindu-se Florea Hobiţanul, Mihu Ostrovanul şi Lup Clopotivanul, iar voinicii fiind adunaţi „Sus la Tăbărişte / Din sus de Grădişte". De asemenea, locul confruntării principale este satul Bretea. Elementele de basm potenţează ritmul povestirii, fantasticul interferîndu-se cu realul, cu toate că este evidentă tendinţa de relatare cît mai exactă a faptelor printr-o tehnică a detaliului revelator. Semnificative sînt, în această variantă, concesiile pe care epicul le face liricului. Solul trimis de Pintea către Balint din Bretea îşi găseşte aleasa inimii într-un cadru adecvat stării sale sufleteşti:

„În sat la Bretea
Stanciu nimerea
În mîndră grădină
La dalba fîntînă
Unde să trudea
Apă de-mi scotea
Mica jupîneasă
Nedeea frumoasă."[32]

De remarcat că în varianta publicată în *Tribuna* acest moment de efuziune lirică nu apare.

Aceleiaşi specii îi aparţine şi fragmentul de baladă păstorească, publicat în nr. 3 al primului an, la rubrica „Foişoara", piesă cu care se inaugura de fapt valorificarea folclorului în cuprinsul revistei. Aşa-zisul colind este, în realitate, o variantă a Mioriţei, nelocalizată, avînd ca singure indicii privitoare la provenienţă iniţialele I.D. ale culegătorului. Reproducem în întregime acest fragment inedit:

„Colo-n jos, colo mai jos
— Lin vîntuţ, lin de vară
Colo-n jos, colo mai jos, —
La rîtucul cel frumos,
Grea turmă de oi îl pasc,
Dar' la oi cine-şi umblă?
Sînt trei lari de păcurari!
Dar' unul din grai grăia:
Că io, fraţi, de voi muri,
Dar' pe mine mă-ngropaţi
În strunguţa oilor,
În jocătul mieilor,
În loc de cruce-mi puneţi,
Puneţi fluieraşul meu:
Că cînd vîntul şi-a sufla
Fluierul şi-a fluiera
... Oile m-or suspina!"[33]

---

[32] *Revista Orăştiei*, 28 octombrie/9 noiembrie 1895, nr. 44.
[33] *Revista Orăştiei*, 14/26 ianuarie 1895, nr. 3.

www.mcdr.ro / www.cimec.ro

Așadar, textul se rezumă numai la tema locului și obiectelor îngropării, versul final reluînd motivul de tip-Alecsandri al plîngerii oilor. Această piesă este concludentă pentru fenomenul de restructurare a colindului, care își pierde însușirea sa rituală, devenind sau redevenind baladă.[34]

Creația populară în proză este mai palid ilustrată în revistă, reținîndu-se cîteva sporadice „învățături bătrînești"[35], autentice aforisme populare, precum și snoave ca cea intitulată „Pricina dușmăniei dintre ogar și copoi contra iepurelui".[36]

În general, folclorul pe care l-a promovat *Revista Orăștiei* se înscrie pe linia celei mai bune tradiții a publicisticii noastre transilvănene, fiind o dovadă a osîrdiei cu care cărturari aproape necunoscuți din satele hunedorene s-au aplecat înspre izvorul viu al spiritului popular. Culegătorii nominalizați alături de texte sînt în număr restrîns. Mai cunoscut și prin activitatea sa anterioară este Nicolau Trîmbițoniu, un învățător din comuna Grădiște, actuala localitate Sarmizegetusa de lîngă Hațeg, autorul, printre altele, al unor broșuri de folclor[37], după ce, începînd din 1886 era întîlnit cu destulă regularitate în paginile gazetei sibiene. Pasiunea sa pentru folclor se întregea și cu o susținută activitate pe tărîm obștesc și cultural, cu inițiative pentru emanciparea națională a semenilor săi, fapt pentru care a și fost implicat în mai multe procese de către oficialitățile austro-ungare.

Pe Sabin Safta, prezent și el, între 1892—1893, în paginile *Tribunei* cu poezii populare din Zarand, îl vom întîlni și în rubrica de folclor a revistei din Orăștie cu piese din aceeași zonă, precum și din împrejurimile comunei Rapolt. Începînd din anul 1897 el este numit învățător în comuna Romos[38], unde își va continua preocupările de colectare a materialului folcloric.

Mai apar în revistă culegători ca Iuliu V. Ioanovici, cu piese din Țara Hațegului și din zona satului Vărmaga (comuna Certeju de Sus) Petru I. Alexă, O. Feier, care se subintitulează „student în Brad", precum și un culegător I.D.

Interesul pe care l-a manifestat pentru patrimoniul folcloric *Revista Orăștiei* (1895—1899) este definitoriu, așadar, pentru orientarea presei românești din Transilvania veacului trecut înspre cultivarea celor mai alese filoane ale spiritualității populare, socotite deopotrivă ca argumente de netăgăduit ale unității de neam și grai. Succinta antologare a creațiilor apărute pe parcursul anilor în această revistă are de fapt semnificația reînviorării și repunerii în circuit a unui material mai puțin accesibil, considerat cvasicunoscut, în funcție de nivelul și aria restrînsă de răspîndire a publicației. Bibliografierea folclorului românesc din periodice își justifică astfel de la sine oportunitatea.

---

[34] A. Fochi, *Miorița. Tipologie, circulație, geneză, texte*, Ed. Academiei, [1964], p. 438 și urm.

[35] *Revista Orăștiei*, 8/20 aprilie 1895, nr. 15, 15/27 aprilie 1895, nr. 16.

[36] *Revista Orăștiei*, 4/16 octombrie 1897, nr. 41.

[37] N. Trîmbițoniu, *Rusalin păcurarul. Poveste*, Sibiu. 1905; Idem, *Trei muieri. Anecdotă poporală*, Brașov, 1888; despre colaborarea sa la Tribuna vezi Gh. Vrabie, *op. cit.*, p. 258.

[38] v. *Revista Orăștiei*, 25 ianuarie/6 februarie 1897, nr. 5.

www.mcdr.ro / www.cimec.ro

FOLKLORE POÉTIQUE DANS „REVISTA ORĂȘTIEI“ (1895—1899)

Résumé

Étude consacré à la création folklorique en vers parue dans la revue „Revista Orăștiei“, (1895—1899), la première publication en langue roumaine du département de Hunedoara. Celle-ci a accordé un ample espace aux créations populaires anonymes, en conformité d'ailleurs avec le courant général de l'époque, avec les nouvelles orientations ethno-psychologiques. C'est pourquoi, dans la revue, ce sont les compositions lyriques qui prédominent, sous forme de pièces qui atteignent parfois de véritables valeurs artistiques. Les genres que l'on rencontre fréquemment sont le chant d'oppression sociale et de révolte, ceux en rapport avec le service militaire et l'aliénation, le chant d'amour, la satire. La poésie épique est représentée surtout par la ballade. À noter une variante inédite de „L'Agnelle“ („Miorița“).

Le succinct passage en revue de ces matériaux folkloriques fait connaître des productions à peine prises en considération jusqu'à présent, tout en révélant le zèle d'intellectuels obscurs des villages de Hunedoara (N. Trîmbițoniu, Sabin Safta, etc.) qui se sont penchés sur les sources vives de la spiritualité populaire.

www.mcdr.ro / www.cimec.ro